

**Trường Đại Học Văn Hóa Hà Nội
Khoa Quản Lý Văn Hóa – Nghệ Thuật**

**PHÁT TRIỂN NGHỀ ĐAN LÁT TRUYỀN THỐNG Ở LÀNG ĐÀ
LAM HUYỆN ĐÔ LƯƠNG – TỈNH NGHỆ AN TRONG
GIAI ĐOẠN HIỆN NAY**

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP CỬ NHÂN VĂN HÓA

Giảng viên hướng dẫn : Ths. Phạm Bích Huyền

Sinh viên thực hiện : Phan Thị yến

Lớp : QLVH 9A

Hà Nội 2012

Mục lục

Phần mở đầu

Chương 1: Một số vấn đề chung về làng nghề	trang
1.1 Cơ sở lý luận chung về làng nghề, làng nghề truyền thống	5
1.1.1 Làng nghề và tính truyền thống.....	6
1.1.1 Một số đặc điểm cơ bản của làng nghề truyền thống.....	8
1.1.2 Vai trò của làng nghề với sự phát triển kinh tế - văn hóa – xã hội.....	13
1.2 Khái quát chung về làng nghề đan lát Đà Lam	
1.2.1 Vài nét khái quát về quá trình phát triển nghề đan ở Việt Nam.....	18
1.2.2 Sự hình thành và phát triển của làng nghề đan lát Đà Lam.....	21
1.2.3 Quy trình sản xuất.....	25
1.2.3.1 Dụng cụ.....	25
1.2.3.2 Chọn và chế biến Nguyên liệu.....	26
1.2.3.3 Kỹ thuật đan và hoàn thiện sản phẩm.....	28
1.2.3.4 Xử lý bảo quản tạo độ bền cho sản phẩm.....	32
 CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG NGHỀ ĐAN LÁT Ở LÀNG ĐÀ LAM TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY	
2.1 Thời kỳ đổi mới và những tác động tới hoạt động của làng nghề Đà Lam	34
2.2 Thực trạng hoạt động nghề đan lát Đà Lam – những cơ hội và thách thức	
2.2.1 Cách thức tổ chức quản lý và hoạt động nghề.....	44
2.2.2 Sản xuất, phân phối và tiêu thụ sản phẩm.....	46
2.2.3 Nguồn nhân lực và vấn đề đào tạo nghề.....	49
2.2.4 Tính truyền thống của làng nghề trong xu hướng toàn cầu hóa.....	51
2.2.5 Những sản phẩm tiêu biểu của làng nghề.....	54
2.2.5 Môi trường của làng nghề.....	56

2.2.6 Nguồn nguyên liệu cung cấp.....	57
2.2.7 Giá trị kinh tế - văn hóa của nghề đan lát Đà Lam.....	58
2.2.8 Những thách thức đối với sự phát triển của làng nghề đan lát Đà Lam.....	60

CHƯƠNG 3: ĐỀ XUẤT HƯỚNG PHÁT TRIỂN CHO LÀNG NGHỀ ĐAN LÁT ĐÀ LAM TRONG THỜI KỲ HỘI NHẬP

3.1 Tăng cường bồi dưỡng kiến thức về kinh doanh, thương mại và quản lý doanh nghiệp cho chủ các cơ sở sản xuất.....	63
3.2 Tăng cường công tác lãnh đạo của chính quyền địa phương.....	64
3.3 Xây dựng thương hiệu cho sản phẩm đan lát Đà Lam.....	65
3.4 Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực và công tác truyền dạy nghề.....	67
3.5 Tăng cường các yếu tố “ văn hóa làng nghề” trong sự phát triển bền vững.....	69
3.6. Phát triển hình thức du lịch làng nghề.....	71
3.6 Vấn đề môi trường.....	74
3.7 Tăng thêm nguồn nguyên liệu.....	75

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài.

Ngày nay trong nhịp độ hoạt động khẩn trương mang tác phong công nghiệp, trong lúc thông tin truyền thông đại chúng, hàng công nghiệp xâm chiếm thời gian, không gian, người ta vẫn không khỏi rung động trước cái đẹp sâu kín và tinh xảo của các sản phẩm thủ công, phần lớn được làm ra từ những làng nghề ở nông thôn Việt Nam. Những sản phẩm được làm ra từ những người nông dân bình dị ấy chứa đựng nét văn hóa dân tộc, văn hóa phương Đông giàu suy tưởng và cách điệu. Khi ngắm những bức tranh dân gian mộc mạc của làng tranh Đông Hồ, những sập gụ tủ chè được chạm khắc tinh xảo...ta cũng hiểu đó là sản phẩm của làng nghề. Bên triền đê hay ven cạnh các bờ sông thảnh thơi ta bắt gặp những bãi phơi cơ man là vải sợi, lụa tơ tằm nhuộm màu đủ loại, là chiếu cói, là những bến thuyền xếp la liệt đồ gốm hay là hàng mây tre đan đủ kiểu dáng...chúng ta cũng biết đây là sản phẩm của làng nghề.

Trong những năm gần đây Đảng và Nhà nước ta đã quan tâm nhiều đến làng nghề thủ công truyền thống. Điều này được thể hiện rõ trong trong văn bản hướng dẫn thi hành luật (Nghị định số 92/2002/ NĐ – CP): *Làng nghề thủ công truyền thống được nhà nước khuyến khích, phát triển và một trong những biện pháp thực hiện có việc điều tra, phân loại, hỗ trợ việc duy trì và phục hồi các nghề thủ công, làng nghề thủ công truyền thống có giá trị tiêu biểu hoặc có nguy cơ mai một, thất truyền. Nhà nước tạo điều kiện thuận lợi cho việc khai thác và sử dụng nguyên liệu truyền thống, việc truyền dạy kỹ thuật, kỹ năng nghề nghiệp của các nghề thủ công có giá trị tiêu biểu.* Mà cụ thể hơn nữa là trong văn kiện Đại hội X đã khẳng định nhiệm vụ quan trọng giai đoạn này vẫn phải là: *“ tiếp tục đẩy mạnh quá trình công nghiệp hóa – hiện đại hóa đất nước, trong đó chú trọng tới khu vực kinh tế nông thôn, đặc biệt là các ngành nghề và làng nghề truyền thống”.*

Sự hình thành và phát triển của nông thôn Việt Nam gắn liền với các thôn làng và các làng nghề, ngành nghề truyền thống cùng với sản phẩm của nó đã tạo nên sắc thái riêng của nền kinh tế và văn hóa mỗi dân tộc. Do những quy định về kinh tế, văn hóa, xã hội, tâm lý, tập quán và những điều kiện tự nhiên thuận lợi, ở Việt Nam đã tồn tại hàng ngàn làng nghề truyền thống với bề dày lịch sử hàng trăm năm. Trước kia, khi cuộc sống của con người chưa phát triển thì những sản phẩm của những làng nghề truyền thống này trực tiếp phục vụ cho nhu cầu sử dụng hàng ngày của họ. Khi cuộc sống con người được nâng cao, những sản phẩm này sản xuất ra không chỉ đơn thuần là để dùng, để cải thiện kinh tế nữa mà nó còn đáp ứng nhu cầu tinh thần của con người, trang trí và làm đẹp cho cuộc sống.

Theo tiêu chí cơ sở kinh tế các làng ở nước ta có thể chia thành: làng nông nghiệp, làng nghề, làng thương nghiệp, làng chài. Trên nhiều phương diện, nền kinh tế ở các vùng nông thôn Việt Nam luôn phát triển song hành với sự phát triển của làng nghề. Làng nghề không những có đóng góp to lớn trong việc phát triển đời sống kinh tế xã hội mà nó còn có vai trò quan trọng trong việc bảo lưu và phát huy những giá trị của nền văn hóa nghệ thuật dân gian.

Đan lát là một trong những nghề thủ công truyền thống có lịch sử tồn tại và phát triển từ lâu đời, dựa trên nguồn nguyên liệu địa phương và nguồn nhân lực dồi dào. Nghề thủ công đan lát có kỹ thuật cơ bản, giản đơn nhưng với bàn tay khéo léo và sự sáng tạo của mình người Việt Nam đã tạo ra nhiều sản phẩm làm giàu thêm cho kỹ thuật đan cài, đồng thời cũng tạo ra sự phong phú, đa dạng của các chủng loại đan.

Đà Lam là một làng nghề mới phát triển mạnh trong thời kỳ đất nước đổi mới, chuyển sang nền kinh tế thị trường nhưng làng nghề đan lát Đà Lam đã có những đóng góp không nhỏ trong quá trình phát triển của nghề đan nước ta. Trong những năm gần đây, do có các chính sách mở cửa và khuyến khích phát triển các làng nghề thủ công của Đảng và Nhà nước, nghề đan lát Đà Lam đã

phát triển mạnh, không chỉ tạo công ăn việc làm cho rất nhiều lao động mà còn thu hút được nhiều lao động từ các vùng, các xã lân cận khác. Nghề đan lát Đà Lam đã làm cho nhiều gia đình trở nên giàu có, bộ mặt kinh tế xã hội của làng xóm có nhiều thay đổi đáng mừng.

Cũng đã có khá nhiều tác giả quan tâm tìm hiểu, nghiên cứu về nghề thủ công và làng nghề thủ công truyền thống ở Việt Nam, nhưng để tìm hiểu và nghiên cứu về làng nghề đan lát Đà Lam thì tính đến nay vẫn chưa dành được nhiều sự quan tâm đúng mực, những bài viết về nghề đan lát Đà Lam là còn rất ít. Xuất phát từ thực tế đó và hơn nữa là một người con được sinh ra trên mảnh đất Đà Sơn, nơi có làng nghề đan lát Đà Lam đang phát triển. với mục đích luôn xác định việc tìm hiểu và nghiên cứu quá trình phát triển làng nghề truyền thống được coi là một nội dung cơ bản về quá trình Công nghiệp hóa – Hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn trong thời đại hiện nay, để góp một phần nào đó vào việc giữ gìn và phát triển nghề truyền thống trên quê hương mình, em đã chọn đề tài: **“Phát triển nghề đan lát truyền thống ở làng Đà Lam –huyện Đô Lương – tỉnh Nghệ An trong giai đoạn hiện nay”** Làm luận văn tốt nghiệp của mình.

2. Mục đích nghiên cứu.

Đề tài nghiên cứu về lịch sử hình thành và phát triển của làng nghề đan lát truyền thống ở Đà Lam – Đô Lương – Nghệ An. Trong đó tập trung nghiên cứu về thực trạng phát triển hiện nay của làng nghề, đánh giá những mặt tích cực và hạn chế trong sự phát triển của làng nghề trong vài năm gần đây. Từ đó đề xuất những ý kiến nhằm xây dựng và phát triển bền vững cho làng nghề.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.

Đối tượng nghiên cứu của đề tài là nghề và làng nghề đan lát truyền thống. Phạm vi nghiên cứu của đề tài là làng Đà Lam, xã Đà Sơn, huyện Đô Lương, tỉnh Nghệ An.

4. Phương pháp nghiên cứu.

Đề tài sử dụng một số phương pháp nghiên cứu sau

- Phương pháp nghiên cứu tài liệu
- Phương pháp thu thập, thống kê tài liệu
- Phương pháp khảo sát, quan sát
- Phương pháp phỏng vấn

5. Cấu trúc của bài khóa luận

Ngoài phần mở đầu, kết luận và phụ lục đề tài gồm có 3 chương:

Chương 1: Một số vấn đề chung về làng nghề

Chương 2: Thực trạng hoạt động nghề đan lát ở làng Đà Lam trong giai đoạn hiện nay

Chương 3: Đề xuất hướng phát triển cho làng nghề đan lát Đà Lam trong thời kỳ hội nhập.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Tổng kết 10 năm thực hiện nghị quyết 06/NQ.TU của BCH Đảng Bộ tỉnh Nghệ An về phát triển TTCN và xây dựng làng nghề giai đoạn 2001 – 2010
2. Nguyễn Du Chi (1986) “ Tre, nứa, mây, giang với đời sống vật chất và đời sống thẩm mỹ của Dân Tộc ta” Hội nghị khoa học 4/1986 Viện nghiên cứu mỹ thuật, (trang 241 – 255)
3. Nhiều tác giả (1990) “Nghề đẹp quê hương” Sở Văn Hóa Thông Tin Nghệ An
4. Hà Thị Nụ (chủ biên) Giá trị văn hóa trong nghề thủ công đan lát của các dân tộc Việt Nam “NXB Dân Tộc, 2004”
5. Tô Ngọc Thanh (1996) “ Làng nghề và những vấn đề cấp bách đặt ra” Văn hóa nghệ thuật (1) trang 19 – 20
6. Bùi Kiều Nga (2005) “ Bảo tồn và phát triển các làng nghề” Quân đội nhân dân (trang 5)
7. Thu Hương (2004) “ Làng nghề và xu thế phát triển” Lao động xã hội (14/10/2004) trang 8.
8. Bùi Văn Vượng (1997) Tinh hoa nghề nghiệp của cha ông (NXB Thanh niên-HN)
9. Nguyễn Văn Đại. Trần Văn Luận “ Tạo việc làm thông qua khôi phục và phát triển làng nghề truyền thống” NXB Nông nghiệp (1997)
10. Trần Minh Yên “ Làng nghề truyền thống trong quá trình công nghiệp hóa hiện đại hóa” NXB Khoa học xã hội (2004)
11. Trần Văn Nguyên, Lương Quốc Hùng “ Một số chính sách phát triển ngành nghề thủ công truyền thống” NXB Nông nghiệp(2007)
12. Vũ Hy Thiều (1991) “ Những biến đổi của làng nghề truyền thống” Văn hóa dân gian (2) trang 59-62
13. Mai Thế Hồn, Hoàng Ngọc Hòa, Vũ Văn Phúc (2003) Phát triển làng nghề truyền thống trong quá trình CNH _ HĐH . NXB Chính trị quốc gia.